

LEGITIMITATEA ACTUALEI GUVERNĂRI DIN REPUBLICA MOLDOVA

Ludmila ROȘCA, Doctor habilitat în filosofie, IRIM
Valentina URSU, doctorand, IRIM

Din punct de vedere etimologic, noțiunea de „legitimitate” provine din latinescul „legitimus” care înseamnă „conform cu legea”. Legitimitatea politică constituie un principiu conform căruia un sistem de guvernare, o putere politică se exercită pe baza unui drept conferit de cetățeni guvernanților, pe baza unor înțelegeri legitimate. Prin aceasta cetățenii recunosc dreptul de guvernare al puterii politice.

Interpretări privind termenul de *legitimitatea puterii* identificăm încă în antichitate, atunci sa realizat trecerea de la întemeierea supranaturală a puterii (legitimitatea divină) la aducerea în prim plan a forței tradiției (legitimitatea cutumiară, a succesiunii în cadrul unei dinastii). În epoca modernă, drept criteriu esențial al legitimității era considerat *consensus* – care la Cicero, în Roma Antică, însemna permissa trăinicieii și genezei unei forme de guvernământ republican, desemna un anumit acord între guvernanți și guvernați.[1, pag. 228-229]. În semnificația politică actuală consensul reprezintă o anumită convergență a opiniei publice, precum și acordul al forțelor politice, privind valorile esențiale, scopurile urmărite sau mijloacele prin care acestea pot fi atinse.

Complexitatea fenomenului puterii, interdisciplinaritatea sa ca obiect de cercetare îl plasează într-un câmp semantic destul de diversificat. Puterea există peste tot unde există asociații de oameni, începând cu familia și până la nivel de stat și chiar internațional. Funcțiile ei variază în dependență de situațiile concrete, de regimurile politice, de tradițiile fiecărei țări. Puterea legitimă se întemeiază pe credință, pe convingerea majorității sociale că ordinea socială existentă este cea mai bună. Puterea se realizează prin dominație, conducere, dirijare, coordonare, organizare, mobilizare și control. Max Weber a evidențiat trei tipuri de legitimitate a puterii: tradițională, carismatică și rațională de drept fie democratică. [2, pag. 103]

Robert Dahl aprecia că guvernările legitime se caracterizează prin aceea că asigură condițiile pentru o largă participare populară, precum și o anumită regularitate procedurală, îndeosebi prevederi privitoare la conducerea de către cei ce reprezintă majoritatea, respectarea drepturilor minorităților sociale, responsabilitatea în cadrul alegerilor.

În publicațiile științifice întâlnim mai multe definiții ale legitimității puterii, una din ele aparținând și politologului american S.M.Lipsset, care susține că legitimitatea înseamnă capacitatea sistemului de a cultiva și a

menține în conștiința poporului a convingerii că instituțiile politice existente sunt cele mai bune cu putință pentru societatea dată. [3. p. 205] Această definire este puțin acceptabilă, deoarece legitimitatea puterii este concepută numai ca capacitate a sistemului politic de a cultiva și a menține în conștiința poporului imaginea pozitivă a instituțiilor politice existente, însă o astfel de convingere o poate crea și menține, prin manipulări, chiar și cele mai odioase regimuri politice. Nu convingerea este primordială în obținerea legitimității, ci modalitatea de instaurare și funcționare a puterii.

Filosoful german Karl Jaspers notează că „o putere legitimă poate governa fără frică, încrezându-se în consensul populației, cea nelegitimă manifestă frică față de popor, propria ei violență stârnind violența celorlalți. Din frică, ea caută să-și asigure poziția printr-o teroare crescândă, astfel că frica devine starea de spirit fundamentală a tuturor. Legitimitatea este ca o formulă magică, care prin încredere creează o ordine indispensabilă; nelegalitatea este domnia violenței care generează, prin neîncredere și frică, la rândul ei, violența”. [4] Interpretarea filosofului german este corectă și caracterizează și forma în care guvernează actualul guvern din Republica Moldova, care nu se bucură de legitimitate, de încrederea și de susținerea majorității.

Legitimitatea puterii politice depinde în mare măsură de eficacitatea funcționării sale; în cazul în care eficacitatea scade, legitimitatea nu poate să rămână validă. Un indice general foarte important al funcționării eficiente a puterii îl reprezintă ordinea și coeziunea socială. Odată cu trecerea de la ordine la dezordine puterea devine compromisă, intră în criză, își demonstrează incapacitatea de a stăpâni situația și riscă să-și piardă legitimitatea. Așa se produc impedimentele, alegerile anticipate, schimbarea guvernelor, loviturile de stat, ultimele nefiind de fiecare dată marcate prin pecetea legitimității, cel puțin la momentul aplicării. Legală este doar puterea întemeiată pe un sistem de norme și principii acceptate în societate. Legitimitatea reprezintă starea de lucruri în care cetățenii benevol și conștient recunosc dreptul puterii de a le indica comportamentul în corespundere cu legislația în vigoare. Este de remarcat că legitimitatea unui regim nu poate fi recunoscută odată și pentru totdeauna, ea necesită să fie supusă mereu unei testări/revizuirii, deoarece trebuie să existe mereu o concordanță între promisiunile și obiectivele proclamate inițial și realizarea lor ulterioare.

Pe data de 7 aprilie 2009, în Republica Moldova, a avut loc o revoluție controversată și neterminată. Acea răscoală s-a pliat perfect pe nemulțumirea maselor, cu dezacordul și nelegitimitatea, care au reacționat la abuzurile unei guvernări de opt ani, ce instaurase un regim autoritar și blocase dezvoltarea firească a țării. Ca rezultat al acestei răscoale a maselor,

a fost , până la urmă, înlăturat regimul comunist și înlocuit cu un regim care s-a autoproclamat pro-european. O anumită perioadă de timp, acesta, în realitate, a promovat reforme europene, dar până la urmă a deraiat într-un sistem oligarhic, care aidoma fostei guvernări comuniste blochează dezvoltarea de mai departe a Republicii Moldova, anume din acest punct de vedere, revoluția din 7 aprilie poate fi tratată ca o revoluție neterminată, care nu și-a atins în totalitate scopurile. Regimul comunist a căzut, în mare măsură, datorită revoltei din 7 aprilie, este firesc să se presupună că un regim care se aseamănă cu cel comunist, ar putea iarăși să cadă ca rezultat al unei revolte masive. Evenimentele din 7 aprilie 2009 au fost controversate, pentru că revolta firească a oamenilor a fost folosită în favoarea unor forțe „oculte”, acele forțe nu au apărut la suprafață în momentul când s-a produs revolta, ulterior, însă, s-au folosit de consecințele acesteia și au acaparat puterea. Această revoltă populară a fost folosită până la urmă de forțele oligarhice, care, perfid, s-au ascuns în spatele revoltei populare, ca mai apoi să apară în prim-plan și să acapareze puterea.

În asta și constă principala controversă a evenimentelor din 2009, revin la interceptarea politologului american S.M. Lipsset, în Republica Moldova sa căutat obținerea legitimității puterii prin capacitatea sistemului politic de a cultiva și a menține în conștiința poporului imaginea pozitivă a instituțiilor noi politice, care a fost creată prin manipulări, de cele mai odioase regimuri politice. Nu convingerea este primordială în obținerea legitimității, ci modalitatea de instaurare și funcționare a puterii.

În Republica Moldova „legitimitatea puterii este la fundul mării”, protestele din 2015, care continuă și în prezent prin proteste non-stop cu trai în corturi în centrul Chișinăului și cu mitinguri pașnice periodice de amploare — reprezintă o dovadă clară că actualul guvern nu se bucură de legitimitatea majorității, oamenii scandează continuu față de situația politico-economică din Republica Moldova conturată în ultimii ani și agravată de scandalul financiar-bancar din țară (cunoscut ca „Jaful secolului”).

După investirea Guvernului Filip la 20 ianuarie 2016, protestele stradale s-au reamplificat în miez de iarnă.[5] Parlamentul Republicii Moldova cu 57 de voturi din 101 a aprobat componența guvernului și candidatura primului-ministru, reprezentantul Partidului Democrat, Paul Filip. În timp ce Parlamentul încă aproba noul guvern, protestatarii au luat cu asalt Parlamentul și au pătruns în interior. Violențele inițiate în timpul protestului demonstrează din nou că astăzi în Republica Moldova nu avem parte de o putere legitimă.

Procesul de colectare a semnăturilor în vederea demarării unui referendum pentru modificarea Constituției demonstrează repetat că

oamenii doresc schimbări, grupul de inițiativă pentru organizarea plebiscitului a depus semnăturile colectate la Comisia Electorală Centrală, aceste au prevalat cifra de 400 mii, însă fără rezultat.

Principalele probleme ale realității de azi rămân a fi instabilitatea politică caracterizată de monopolul asupra instituțiilor statului, corupția în toate sferile de activitate socială și monopolizarea pieței interne și evident legitimitate puterii. Republica Moldova este un stat capturat, iar instituțiile statului sunt subordonate intereselor de grup. Justiția deservește interesele grupărilor politice și nu mai poate fi reformată. Administrația publică este excesiv birocratizată, coruptă și ineficientă. Nerespectând principiile democrației și ale transparenței, clanul oligarhic dictează statului Republica Moldova tarifele și preturile umflate, precum și “dreptul” lor la îmbogățirea personală fără frâu, luând și ultima bucată de pâine de la concetățenii lor.

În concluzie: “Întrebarea - cît timp poate funcționa un sistem politic lipsit de legitimitate nu mult, iar pentru cazul Republicii Moldova răspunsul este că timpul deja demult a expirat“. Guvern urmează să înțeleagă mesajul atât de la miile de cetățeni care vor schimbări, care au protestat toamna trecută și în ianuarie cât și de la comunitatea internațională, care încă nu a deblocat suportul bugetar, dar nu în ultimul rând și de la incertitudinea de la urnele de vot, astfel, dacă actuala guvernare nu va face lucrurile necesare (adică nu va demisiona, nu va oferi posibilitatea efectuării alegerilor directe prin fraudarea lor, nu va depolitiza instituțiile statului, nu va tragerea la răspundere penală persoanele implicate în actele de corupție) în această situație va crește riscul ca situația economică și cea politică să se înrăutățească în continuare iar progresul tehnico-științific va rămâne în stagnare.

Note bibliografice:

1. Cristian Ionescu, Principiile Fundamentale ale democrației constituționale. București: Lumina Lex, 1977.
2. Ludmila Roșca, Manual de Știință politică, Centr. ed. al UASM, Chiș, 2005.
3. С.М. Липсет, Политологическая социология. Американская социология: перспективы, проблемы, методы. Москва, 1972.
4. https://ro.wikipedia.org/wiki/Karl_Jaspers
5. <https://Protest de amploare față de investirea Guvernului Filip; Jurnal.md>